

Universal Declaration of Human Rights - Jula

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA' ' MUME MOCGOCYA' ' HAKYAW DANTIIGELIKAN

Kúmanabila

K'à mîna à mà kó dúnya' mànton' bεε ká kan ni bonya ye, àni kó bεε ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bεε ya hɔɔɔnya' sàbati, kà bεε kánya nàsuna' dúnya' sìgi' la.

K'à mîna à mà kó mocgya háke lonbaliya' ni à jàtebáliya' nàna ni syáman ye dúnya kɔɔɔ, minw kà hádamadenw dùsu' kàsi, àni K'à mîna mà tèle kúra min bɔɔɔ, à fɔɔɔ kó kúma' mín ká dí mín yé, ò bé ò fɔ, díina' mín ká dí mín yé, ò bé ò ke, kó mocgw kà síran ngɔɔn ná, ò banna, kó fàgantánya júgu banna, ò kúma' kera benkan ye min kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à mîna à mà kó kà mocgya' háke' látanga ní sàriya' sìgili' yé sèn kán, yé wájibi yé wálasa mocgw kàna wájibiya kà múruti bènkánni' kánma, àni fàngajúgu' kánma,

K'à mîna à mà à ká kán tériya' yé ke jàmanaw ni ngɔɔn cε,

K'à mîna à mà dúnya' mume sáratikan' ná, Dúnya' Jàmanaw yá tɔ màntonw bεε kà à yira kó ù lánin be mocgya' hákeyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bonya' ní à lànbe' la, ù lánin be cεw ní mùsow kányangɔɔnmaya' lá háke' lá, ní ù kà nàniya' sìri kà mocgya' yá ne sàbati, àni kà nánamaya' kecogo núman' sìgi sèn kán hɔɔɔnya' berebere kɔɔɔ,

K'à mîna à mà Dúnya' jàmanaw kà à nàniya kó ù bé jen ní Tɔnba yé kà mocgya' hákeyaw látanga à ná' mà dúnya' mume kɔɔɔ,

K'à mîna à mà, ò nàniya núman té sé kà síra' sɔɔɔ ní bènkélenma má ke mocgya' hákeyako ní à hɔɔɔnyako' kán,

Dúnya' tɔnba' ya ngɔɔnlajereba' kà í kán' bila kà dunya' mumεε mocgɔɔ hakeeyaw dantigεelikan gánsi kà à yira ò nàniya nguman yé fεεn ye, mín ká kán kà keε mànton' ni nàsɔɔn' bεεεε lànpínì ye, yálasa mocgɔɔ kelen kelen bεεεε, àni jεεkulu kelen kelen bεεεε ye nin dantigεelikan' nìn tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kɔɔɔɔ, kà fεεεε keε dɔɔɔɔɔnìn dɔɔɔɔɔnìn ù ya húkumu' kɔɔɔɔ, wálima dúnya bεεεε kɔɔɔɔ, kà hákeeya nínugu ní hɔɔɔɔɔnya nínugu látàngali' yíriwa, àni kà à keε bεεεε ye sɔɔɔ ù mà nɔɔà mà, à keεra ù ya jàmana kɔɔɔɔɔna ye, wálima jàmana gbεεεε min bé ù ya màra' kɔɔɔɔ.

Baabu jɔnna

Wólo' lá, hádamaden' bεε ye hɔɔɔn ye, bεε ká kán lànbe ní hákeyaw Mocg bεε ye hákilitigi ye, bεε ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà ngɔɔn mína ní bádenya ye.

Báabu 2 nan

Mocg' bεε dɔ be kà à lon kó í ká kán ní mocgya hákeyaw ní à hɔɔɔ kófɔnìn' bεε ye nìn dantigelikan' nìn kɔɔɔ, mocg má bɔ mocg keɔɔnkeɔɔnninya lá, fàragbεko ni fàrafinko te à la, síyawoloma te à cε ni múso má bɔ ngɔɔn ná, í be kán mín fɔ, ó té à la, díinako té à lá, hákilila ye mín yé pólitikiko' lá, wálima hákilila gbεɔw, ó te à bɔyɔɔko te à lá, n ye

fàgantanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígiya ni bólokolonya te à la, nàmakalako ni hɔɔɔnyako te à la ; fɛn o fɛn be nà ní wólomali' ye mɔgɔw ní jɔɔɔn ɛɛ, ò sí te à lá.

O cógoya kélen mà, bɔyɔɔɔ má bɔ bɔyɔɔɔ la. I bɔyɔɔɔ' lànbe' tɔw ɛɛ' mà, í ya jàmana' kɛra jàmana' yɛɛmahɔɔɔnyanin ye, à kɛ jàmana ye mín be jàmana gbɛɛ ya màra kɔɔɔ, wálima à be à yɛɛ bólo jàmana gbɛɛ ya húkumu' kɔɔɔ, wólomali sí te kɛ kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mɔgɔ' kɛra cogo ó cogo, à ká kán ní jánamaya' ye, à ká kán ní hɔɔɔnya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔgɔ sí te sé kà mìnà kà í kɛ jɔɔn ye wálima kà í kɛ bóloɔɔɔmɔgɔ ye, jɔɔnya' bánna, jɔɔnféere' bánna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔgɔ sí ye jàngáta, wálima kà làjába, wálima kà à ní tɔɔɔ, níjuguya' dàmátɛɛɛ' fɛ, fó kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bɛɛ ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kɛra yɔɔɔ ó yɔɔɔ ye.

Báabu 7 nan

Bɛɛ ká kán sàriya' lá, àyiwa bɛɛ ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má kɛ wólomali ye. Bɛɛ ká kán ní kɔɛɛɛ ye sàriya' là kà i yɛɛ tànga bɔ wólomali' sùgu ó sùgu mà, mín be dántigɛlikan' nìn sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔli' ye.

Báabu 8 nan

A be bɛn mɔgɔ bɛɛ ye ɛɛn yɛɛ l, í ye í ya jàmana' sàriyaso' mágbe sàriya' mín nàsininin be ò kópa' mà, kà i lákisi kà bɔ wálew mà, minw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔgɔ sí ye mìnà, wálima kà dòn kàso' la, wálima kà à gbɛn kà bɔ à fàso' la, kà à sɔɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔgɔ' bɛɛ ye, bɛɛ fána ká kán ò lá, ni bɛn kɛra i kán, i ya kiti tige námara te mín na, bɛɛ na'na, tìribinali la, mín be à yɛɛ sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribináli' mín bena jó dí à mà kà à ya háke lɔ à ye, wálima kà jàlaki' bèn à kán ɛɛn' yɛɛ la, ni à jó tɛ à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mìnàliko lára mɔgɔ ó mɔgɔ kùn, à te se kà mìnà ábada, fó ni kíti kà à yìra tìribináli' la, kà à sɔɔ áwoka kà à láfàsa, kó àle nɔ' lò làkíka' la.

2. Mɔɔɔ sɪ te se kà mɪna kó la, kó' mɪn kɛtuma' kà à sɔɔɔ kójugu te i ya jàmana' kɔɔɔ, wálɪma dúnya' sàriya' la. Mɔɔɔ' be kó' kɛ tuma' mɪn na fána, à ni nàngíli' mɪn ká kán, ò wágati' la, fóyi te se kà fàra ò kán kɔ' fɛ.

Báabu 12 nan

A te bɛn mɔɔɔ sɪ ye i sɛn' dòn mɔɔɔ gbɛɛ ya nánamaya' kópaw la, à ya sókɔɔ kópaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔɔɔna gundow la, kà à sɔɔɔ jɔɔɔɔ te à lá ; wálɪma kà mɔɔɔ' lèebu, kà à tɔɔɔ' cɛn. Sàriya' ká kán kà lɔ bɛɛ kɔ kɔɔ kà i látàngà kà bɔ ò kó sùguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kɔɔɔ, yɔɔɔ ó yɔɔɔ ká dí i ye, jàmana' yɔɔɔ' mɪn ká dí i ye, kà sìgi yèn fána, o bɛnna bɛɛ ye.

2. Kà bɔ i fàsò' la à ká dí cógo' mɪn, kà sègi à ká dí i ye cógo' mɪn, ò bɛnna bɛɛ ye.

Báabu 14 nan

1. nánimabori' ná, mɪn ye kà siran i ní' ná kà i yɛɛ níni, à be bɛn bɛɛ ye ye dògotu níni, kà jàmana gbɛɛ níni, kà i kàlifa' sìgi yèn, wà jàmana sɪ te se kà bàni la kà i gbɛn.

2. Kà kójugu' kɛ sàriya' ká kán kà i nɔ' mɪna mɪn na, wálɪma mɪn dúnya' sàriyaba' sɔɔɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana gbɛɛ la, ò kó te.

Báabu 15 nan

1. Mɔɔɔ' kɛra cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénnya ye.

2. Mɔɔɔ si ya jàmanadénnya' te se kà bɔsi i la kà à sɔɔɔ kùn jɔɔɔɔ te à wà mɔɔɔ si te se kà mɔɔɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénnya' la kà dòn dɔgbɛɛ tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálikuya' mà, à be bɛn i ye fúru kɛ, kà kɛ ; lónanya ní dūgulénnya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bɛɛ ká kán sàriya' la, fúru' sirili' la, cɛlasígi' kɔɔɔ, àni fúrusa' tá fànfɛla' la.

2. Fúru' te sé kà sìri ní à má kɛ ni fúrupɔɔɔ' fɪla ya jɛn' ye.

3. Dénbaya dénbayaw kɛnin ɔɔɔɔ kán, ò le ye sìgida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sìgida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Mɔɔɔ kɛlen, wálɪma jɛkúlu', bɛɛ ká kán ni táya' ye, bɛɛ tá ye i tá ye.

2. Mɔɔɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mɪn ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mɪn mɪna, díina' mɪn ká dí i ye, bɛnna bɛɛ ye ; ò kɔɔɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgbɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa bɛɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' kɛ i kélén, wálɪma jàma' la,

sùtara la wálima kene' kán, à kera kàlanni' tá síra' ye, wálima bàto' tá síra', wálima séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí mɔɔ' mín ye, ò benna i ye, à fɔli' kene' kán, ò dàgara ye. O kɔɔ' ye kó mɔɔ si te se ká mɔɔ tɔɔ à hákilila' kánma, mɔɔ se ká mɔɔ' bàli ká kùnnafóniw gánsi yɔɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Ká mɔɔn lájɛn mɔɔnye bolo mà, wálima ká tɔn' sìgi, ò dàgara mɔɔ' bɛɛ ye.
2. A te se ká wájibiya mɔɔ si kán, kó i ye kɛ tɔn dɔ tɔnden ye ká à sɔɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sɛn' dòn i fàso' kónaw pánabɔli' la, à kera yerebakun' ye wálima i ká i wàsa' dòn mɔɔ gbɛɛ la, i yere ká mɔɔ' mín sùgandi i yere mà.
2. Ká lɔyɔɔ' sɔɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben mɔɔ bɛɛ ye, wà bɛɛ ká kán à la.
3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ɲ lánkenɛmaya kàlafíli' sɛn' fɛ, ní' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlafíli' ká kán ká kɛ tuma ni tuma, bɛɛ ye wóte cógo kélen na, gùndo la wálima cógo la, bɛɛ be i yere le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sìgidénýa' húkumu' kɔɔ, bɛɛ ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ demɛ' ye, i ya dúnyalatige' gbɛɛyaw la ; bɛɛ ká kán ni nàfasɔɔ hákɛya' ye, àni mɔɔya' hákɛya', àni lɔnko' ni séko' hákɛya' mín be í lànbe' kɔɔta, ká í ya hádamadenya' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bɛɛ ká kán ni báara' ye, báara' mín ká dí à ye, bèn te kɛ à kán báara' mín na ; bɛɛ ká kán ká látànga báarasɔɔbaliya' fána mà
2. Mɔɔ' ni mɔɔ' mín ya báara' ye kélen ye, òlugu ká kán ni sàra kélen ye, wólomali te mín na.
3. Báarakɛla' bɛɛ ká kán ni sàra ye, mín be ben à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' nà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù hákɛ' la, bònýa' kɔɔ ; ká sínipasigi' fána jàte' mìnna ò la n'à be ben.
4. A be ben bɛɛ ye sendika sìgi, wálima ká dòn sendika' la, yálasa ká i yere látànga.

Báabu 24 nan

Bɛɛ ká kán ni làganfíya' ni dàamu' ye : ò be à yira ko dàn ká kán ká ye báara' kùntaga' la, báarakɛla ká kán ká baara' bìla tuma ni tuma.

Báabu 25 nan

1. Bɛɛ ká kán ni pánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fɛɛɔɔ, ù sìyɔɔ', ù fúrakɛli', àni pánamaya' làganfiyalan' be mɔɔya cógo' mín ; báarakɛla' ká kán ni màrabólo' ya demɛ' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' ká lásigi, ní lùjura ká à sɔɔ, ní à kɛ

firiyato ye, ni korɔ' nàna kà à dɛɛ, wálíma gbɛɛya' fɛn ó fɛn kà à sɔɔ, mín be à kɛ dɛɛbagato ye kà à sɔɔ à yɛɛ nɔ tɛ.

2. Mùsow ya kɔɔmaya' ni dɛnw ya dɛnmisɛnya' ká kán ní dɛmɛ mágben kɛɛnkɛɛnnin ye. A kɛra fúrukɔɔden ye, wálíma à kɛra fúrukɔɔden ye, dɛn' bɛɛ ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bɛɛ ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán kà bɔ ò kàlan' nà, i n'áfɔ kàlan' dùgumála' fó kà tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Kà tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tekinikikálan' ni báarakalan' ká kán kà kɛ fɛ lɔɔkɔnnin ye ; sánfɛkalan' ká kán kà nɔɔya bɛɛ mà, bɛɛ ká kán kà kánya à la.

2. Kàlan' làpíni' ká kán kà kɛ kà mɔɔ' ya hádamadenya' fá, àni mɔɔya' hákɛw ni à hɔɔnya' lásàbati. A ká kán kà nɔɔnfaamuya nɔɔnbonya' sàbati mɔɔw ni nɔɔn ɛɛ, kà tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni nɔɔn ɛɛ, àni kà dúnya' tɔnba' dɛmɛ nàsuma' la dúnya' kɔɔ.

3. Dɛn' ladamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàɛ ni bàmuso' tá lè ye fɔɔ.

Báabu 27 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sɛn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájekow ni nánagbɛw la, kà dàamu' sɔɔ sékow la, àni kà i nìyɔɔ' kɛ lɔnkow yíriwali' la, kà ù nàfa' sɔɔ.

2. Fɛn ó fɛn bɔra lɔnkow ni sékow ni másalaw kɔɔ, ní à bɛna kɛ báasi mɔɔw mà, à kɛra ù bólofen ɛnni ye wálà kùnmasúuli, bɛɛ ká kán ni làtangali ye òlúgu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigɛlikan' nɔɔ hákɛyaw ni hɔɔnya' sàbatíli' sìgida' la, jàmana' kɔɔ, àni dúnya' mùmɛ kɔɔ, bɛɛ ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sìgida' ya hákɛ' ye mɔɔ kɛlen kɛlen bɛɛ kùnko ye, k'à lá à kán ní sìgida' tɛ, i ya mɔɔya' te dáfa.

2. Dàn sí te mɔɔ' ya hákɛyaw' ni à ya yɛɛmabíla' la, fó à dɔ bɛ kà i kɔɔsi à kana mɔɔ gbɛɛ tɔɔ, à ye i jànto mɔɔ gbɛɛ ya hákɛyaw la, àni jógonumanya' ni nàli' ni jàma' làganfíya' kánma, bɛɛkanya' kɔɔ.

3. O hákɛyaw ni n-tá-ye-n-yɛɛ-ye' te ben cógo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔɔ.

Báabu 30 nan

Yɔɔ sí te dantigɛlikan' nìn kɔɔ, ní fànga, wálíma jàmakúlu, wálíma mɔ gbansan be sé kà míriya gbɛɛ bɔ ò kɔɔ kà nà ni ków ye wálíma wáleyaw ye, minw bena ni dantigɛlikan' nìn hákɛw ni à hɔɔnya' bènni' ye.